

האם יש קואליציה בינ"ל נגד החמאס?

שליח הקוורטט למזרח התיכון, ג'יימס וולפנזון, הזהיר כי המשך הלחץ הכלכלי על הרש"פ עלול להביא לקריסת מערכות (Ynet, 17/3/06). בכירים בחמאס מעריכים כי הממשלה החדשה ברש"פ תישען על תמיכה ממדינות ערביות ואסלאמיות (הארץ, 19/3/06).

הניסיון של ממשלת ישראל לייצר לחץ בינ"ל על החמאס עלול להיכשל בשל שינויים במערך הכוחות בקהילה הבינ"ל.

מה הסוגיה?

- לאורך תהליך אוסלו הייתה ארה"ב המתווכת המדינית היחידה בין ישראל והפלסטינים: הסכמי אוסלו נחתמו בחסותה, "חזון הנשיא בוש" (6/02) שימש בסיס למפת הדרכים, ותכנית ההתנתקות התבססה על חליפת מכתבים בין הנשיא בוש לראש הממשלה שרון וראש ממשלת הרש"פ אבו-עלא (4/04).
- לאחר ניצחון החמאס בבחירות (1/06) ביקשה ישראל לכפות על החמאס הכרה בישראל, אשרור ההסכמים הקיימים והתחייבות להתפרק מנשקו, באמצעות החרמתו וחסידת המימון הבינ"ל לרש"פ.
- לכאורה, ה"קוורטט" (ארה"ב, האיחוד האירופי, רוסיה והאו"ם) אימץ דרישות אלה (NRG, 11/2).
- בפועל, התגלעו חילוקי דעות בין ארה"ב לשאר החברות בנוגע לעוצמת הלחץ הכלכלי אשר יופעל על הרש"פ לאחר כינון ממשלה בראשות החמאס (הארץ, 12/2/06):
  - ארה"ב הצהירה כי תפסיק את הסיוע לרש"פ עם כינונה של ממשלת חמאס, בעוד שהקוורטט הצהיר כי "ישקול" את המשך הסיוע (הצהרת הקוורטט, 30/1/06).
  - למרות מחאות אמריקאיות וישראליות, הזמינה רוסיה את נציגי תנועת החמאס (להבדיל מאנשי חמאס שהם נציגי רש"פ) לביקור במוסקבה והללו נפגשו עם שר החוץ הרוסי (הארץ, 5/3/06).
  - האו"ם קרא למדינות התורמות להעביר כספים לשטחי הרש"פ במטרה למנוע משבר הומניטארי. ישראל וארה"ב חולקות על הערכות האו"ם בנוגע לחומרת המשבר.
- יתרה מכך, קיים חוסר בהירות בנוגע לטיב הסיוע לפלסטינים ולהיקפו, במיוחד בכל הקשור להבחנה בין סיוע הומניטארי, תקציבי או מיועד לתכניות פיתוח, ולאור העובדה שחלק מן הסיוע מועבר דרך ארגונים בינ"ל.

למה זה חשוב? למה עכשיו?

- הסכמה מפורשת של החמאס לתביעותיה של ישראל נוגדת את עקרונותיו האידאולוגיים.
- לפיכך הסיכוי להשיג יעד זה תלוי גיבוש קואליציה בינ"ל מתואמת.
- לעת עתה נראה כי המדיניות הישראלית מתבססת על הנחה כי תמיכה אמריקאית תהווה את הבסיס לקואליציה הבינ"ל ותבטיח לחץ אפקטיבי על החמאס.
- ואולם, מעמד הבכורה של ארה"ב ויכולתה לגבש קואליציה אפקטיבית נגד החמאס נפגעו עקב ניצחון החמאס בשל שינויים מהותיים במבנה המערכת הבינ"ל באזור ובהם:
  - שחקנים בינ"ל כגון רוסיה, צרפת וסין, רואים בחולשה האמריקאית הזדמנות לחזק את מעמדם במזרח התיכון באמצעות קיום שיח עצמאי עם החמאס.
  - איראן מזהה הזדמנות לדריסת רגל רשמית ברש"פ באמצעות סיוע כלכלי.
  - מוקד העניין המדיני עבר מהתהליך המדיני לתווך הכלכלי-הומניטארי. בתחום זה ארה"ב משקת תפקיד שולי בהשוואה לאיחוד האירופאי ולאו"ם.
- מגמות אלו מערערות את יכולתן של ישראל וארה"ב לגבש קואליציה מדינית אפקטיבית מול החמאס אשר תביא לקבלת התביעות הישראליות או לויתורו על השלטון.
מוגש מטעם:

כיווני חשיבה ופעולה

- ישראל וארה"ב מצויות במלכוד: ככל שמחריפות תביעותיהן מן החמאס כך נחלשת הקואליציה הבין-לאומית. מנגד, גמישות עשויה לחזק את הקואליציה הבין-לאומית.
- לכן, על מנת להפעיל לחץ מתמשך על החמאס, התביעות מן הפלסטינים צריכות להתאים לרוח המשפט הבינ"ל, להיחשב לגיטימיות בעיני רוב הציבור הפלסטיני, להביא לפגיעה קטנה ככל האפשר ברווחתו ולעמת את החמאס עם המתח שבין האידיאולוגיה שלו לבין צרכי האוכלוסייה.
- אם ישראל לא רוצה עימות ישיר ומייד עם החמאס ועם הקהילה הבין-לאומית, עליה להגמיש את תביעותיה מן החמאס. בכלל זה ייתכן כי ישראל תאלץ לקיים מגעים עם הרש"פ גם אם החמאס לא יכיר בה, יאשר את ההסכמים הקיימים או יתחייב להתפרק מנשקו **במפורש**.
- **תנועת הסחורות ולא המנוף הכלכלי** – אם ישראל כן רוצה עימות עם החמאס, אשר יביאו לכניעה לדרישותיה או ליתור על השלטון:
  - עליה לשקול מחדש את השימוש במנוף הסיוע הכלכלי בשל חולשותיו הנ"ל. להבדיל, ישראל שולטת בתנועת הסחורות שליטה מלאה ויכולה להפעיל לחץ אפקטיבי על הגדה באמצעות שימוש במנוף זה.
  - לעומת זאת, יש לזכור כי "תוכנית ההתכנסות" מבוססת על ההנחה כי הרש"פ תיכנס לואקום שיווצר עם יציאת ישראל. הפעלת לחץ שיביא לפירוקה של הרש"פ עומדת בסתירה לתכנית זו.

למקורות נוספים ראו אתר מכון ראות www.reut-institute.org:

- בנוגע לסוגיית החמאס, ראו: "הרש"פ בהנהגת חמאס – משותף לכתובת" (7/3/06); "צבא פלסטיני – עכשיו או אח"כ?" (2/2/06); "תנועת החמאס והתהליך המדיני" (24/1/06); "את מי ישרת 'תקדים החזבאללה'?" (30/1/06); "החמאס ואש"ף: השתלטות עוינת על שלד בורסאי" (1/12/05); "עד מתי ילך החמאס עם וירגיש בלי" (24/5/05).
- על מבנה הנהגת התנועה הלאומית הפלסטינית, ראו: "מיהו השותף: אש"ף או הרש"פ?" (9/3/05); "דרכי פעולה להחלפת השותף מאש"ף לרש"פ" (8/3/05); "לקראת חוסר תפקוד מוסדי" (12/12/05).
- כמו כן, ראו מאמרי דעה: גידי גרינשטיין, "חיבוק דב לחמאס", Ynet (8/6/05); ערן שישון, "מכס נגד החמאס"; מעריב (29/1/06); מוטי קריסטל, "מדברים חמאס: כללים למו"מ שבפתח"; יריב מן, "כמו שרי חזבאללה בלבנון", הארץ, 22/1/06.

10.ף.

מוגש מטעם: